

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Onderzoek naar gedrag en welbevinden *in tijden van corona*

uitgave 26 mei 2020

Lees meer over

2. Vragenlijstonderzoek gedragsmaatregelen en welbevinden
4. Nederlanders aan het woord over de coronamaatregelen
5. Inventarisatie Nederlandse onderzoeken
5. Social media analyse

Vragenlijstonderzoek gedragsmaatregelen en welbevinden

Hoe denken mensen over de coronamaatregelen, wat zijn hun drijfveren om zich hieraan te houden en wat is de impact ervan op mensen? Om dit beter te begrijpen, houden het RIVM, GGD GHOR Nederland en de regionale GGD'en een groot vragenlijstonderzoek. Resultaten hiervan kunnen worden gebruikt voor het nationale en lokale beleid. Het vragenlijstonderzoek wordt in eerste instantie vijf keer uitgevoerd in de maanden april tot en met juni.

Mensen met hoog risico volgen coronamaatregelen het meeste op

Het draagvlak voor de hygiënemaatregelen, het thuisblijven bij verkoudheidsklachten en het afstand houden is met 90-95 % onveranderd hoog (zie figuur 1). Mensen met een kwetsbare gezondheid lukt het over het algemeen beter de coronamaatregelen op te volgen. Dit blijkt uit de tweede ronde van het gedragsonderzoek.

De anderhalve meter afstand houden lukt mensen echter steeds minder goed. Het aantal mensen dat zegt dat anderen zelden of nooit in hun anderhalve meter komen, neemt vergeleken met half april af voor op het werk (-5%), bij het boodschappen doen (-9%) en bij het bezoeken van familie en vrienden (-12%). Er is ook een toename van het aantal mensen dat aangeeft het (heel) moeilijk te vinden om afstand te houden (+5%).

De 1,5 meter maatschappij is een lastige opgave

Uit de resultaten van de eerste meting onder bijna 90.000 deelnemers bleek al dat het niet voor iedereen even makkelijk is om zich aan de maatregelen te houden. De 1,5 meter maatschappij bleek ook toen al een lastige opgave. In veel gevallen kwamen mensen te dichtbij bij het boodschappen doen of wanneer zij naar buiten gingen voor werk. Persoonlijke hygiënemaatregelen, zoals het niet meer geven van een hand, of het gebruik van papieren zakdoekjes zien de meeste Nederlanders niet als een probleem. Maar als je even verder kijkt, dan blijkt bijvoorbeeld het handen wassen lang niet altijd te gebeuren zoals geadviseerd (zie figuur 2).

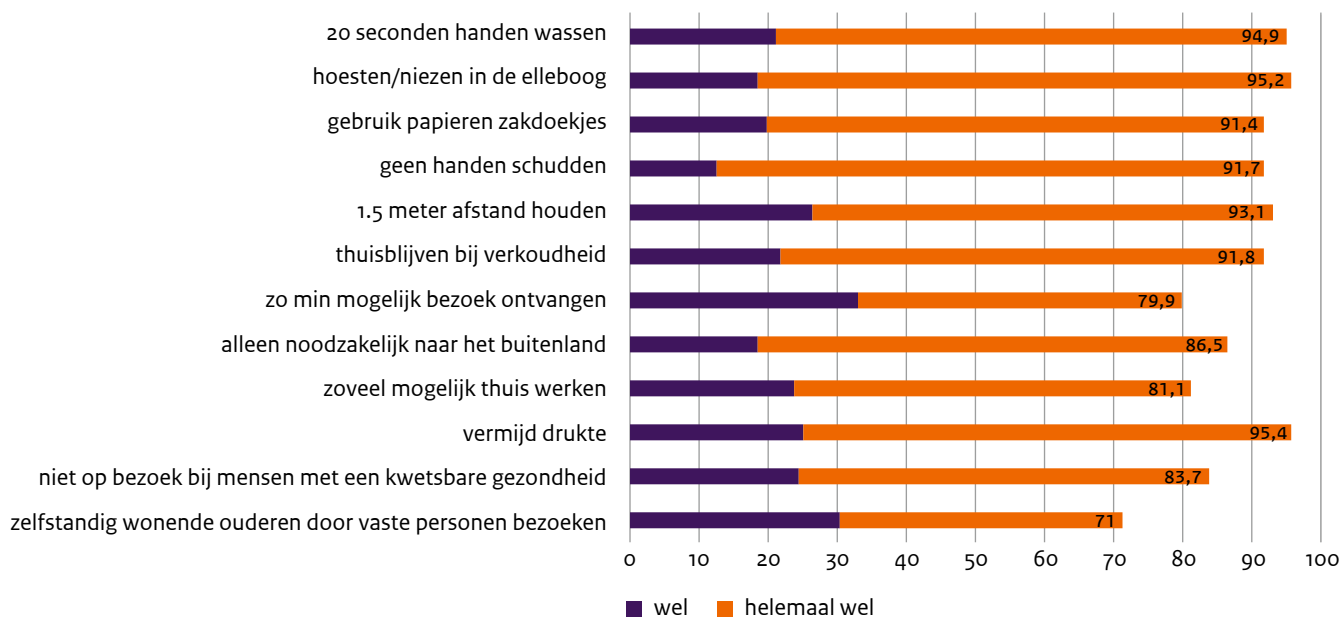
Hoewel mensen het niet makkelijk vinden zich aan alle maatregelen even goed te houden, denken de meeste mensen wel dat de maatregelen helpen het virus in te dammen.

Zie voor resultaten van beide onderzoeksrondes:

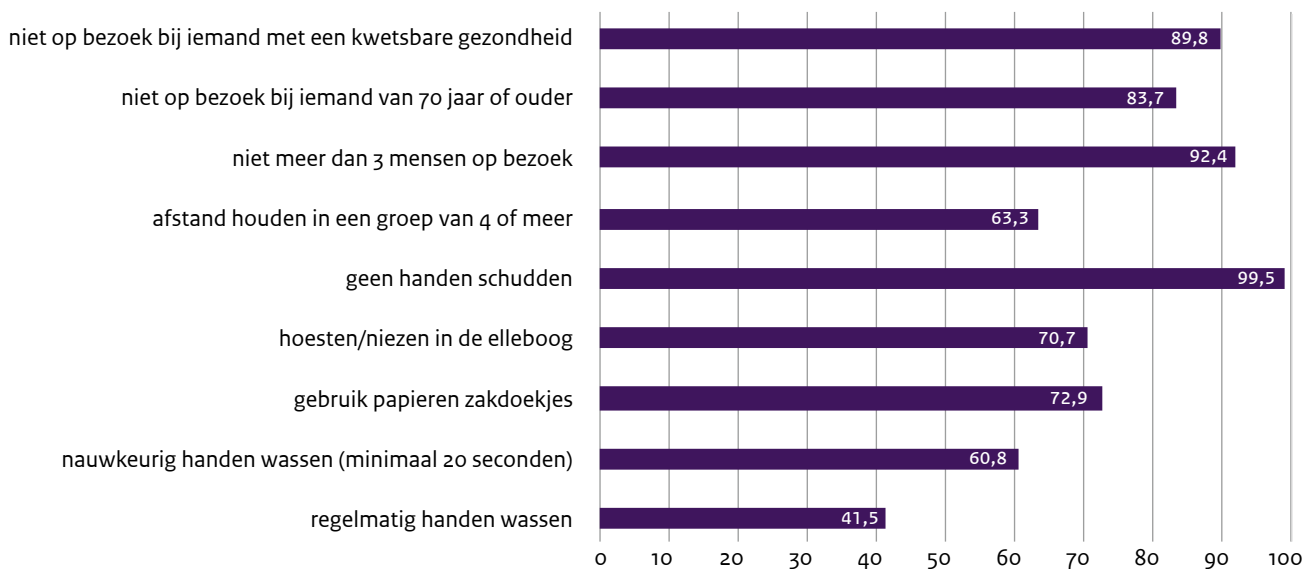
<https://www.rivm.nl/onderzoek/gedrag/onderzoek-gedragsmaatregelen-en-welbevinden>

figuur 1 Wat is het draagvlak om zich aan de maatregelen te houden? (in percentages)

figuur 2 Hoe houden mensen zich in de praktijk aan de gedragsregels? (in percentages)

Nederlanders aan het woord over de coronamaatregelen

Op basis van het vragenlijstonderzoek (zie vorig artikel) kunnen uitspraken gedaan worden over beleven van coronamaatregelen door de inwoners van Nederland. Om te weten wat dit, soms onderliggend, voor hen betekent hebben we 31 respondenten uit de eerste ronde van het vragenlijstonderzoek ook geïnterviewd.

Algemene indruk

De meeste mensen zeggen dat het goed met ze gaat en weten zich aan de maatregelen te houden. Dit kost wel de nodige moeite. Bijna iedereen mist de face-to-face sociale contacten. Een derde ervaart moeilijkheden; wat varieert van het soms hebben van een dipje of zorgen over de toekomst, tot het ervaren van eenzaamheid of rouw door verlies van een naaste door corona.

"het is lastig afstand houden in de supermarkt; snel langs mensen lopen dan maar"

Risico-inschatting

De meeste mensen (waaronder ook mensen met een kwetsbare gezondheid) denken dat de kans klein is dat ze zelf besmet raken of dat zij anderen zullen besmetten. Als meest genoemde reden noemen zij dat ze de maatregelen naleven.

Interessant is dat een deel van de mensen dat aangeeft een kleine kans op besmetting te hebben doordat ze de maatregelen goed naleven, ook verwacht dat de gevolgen niet ernstig zijn als ze toch besmet worden.

"mijn studie is klaar, maar mijn toekomstplannen staan stil"

Het kleine aantal mensen dat de kans groot acht om zelf besmet te worden of anderen te besmetten, verwacht dit omdat ze op plekken komt waar veel mensen zijn. Bijvoorbeeld het OV of de supermarkt. Of doordat ze een beroep uitoefenen waarbij er contact is met anderen.

Toekomst

Bijna alle mensen denken de maatregelen nog wel een tijd vol te kunnen houden, indien er meer bewegingsvrijheid komt en perspectief wordt geboden. Ook mogelijkheden voor sociale contacten worden daarbij belangrijk gevonden.

"anderhalvemaatschappij voelt afstandelijk, maar we moeten eraan geloven"

Meer dan de helft van de mensen maakt zich geen zorgen over de eigen toekomst of de toekomst in het algemeen. Als mensen wel zorgen hebben, dan gaan die over baan, financiën, gezondheid van zichzelf of familie, of over een nieuwe uitbraak.

De helft van de mensen ziet de 1,5 meter-maatschappij op de langere termijn voor zich, mits er meer ruimte is voor sociale activiteiten. Meerdere geïnterviewden noemen de 1,5 meter-maatschappij een verarming van de samenleving. Mensen hebben behoefte aan persoonlijk contact en aanraking.

Inventarisatie Nederlandse onderzoeken

We volgen de literatuur op het gebied van corona en gedrag nauwgezet, om (toekomstige) beleidsvragen te kunnen beantwoorden. Een voorbeeld hiervan is een onderzoek naar het effect op het gedrag van mensen bij het gebruik van mondkapjes.

Veel organisaties en kennisinstellingen doen onderzoek naar gedrag en de coronamaatregelen. De RIVM Corona Gedragsunit houdt een actueel overzicht hiervan bij. Onder andere het doel, de doelgroep, de methode en de resultaten worden bijgehouden. Een eerste inventarisatie bevatte 27 lopende studies. Voorbeelden van studies die in dit overzicht staan zijn:

[De Gelderse Impact Studie](#), [De bedreigde stad \(Rotterdam\)](#), [De Corona Barometer](#), [De CovidExit Studie](#), [EenVandaag opiniepanel](#), [De Corona Impact Monitor](#).

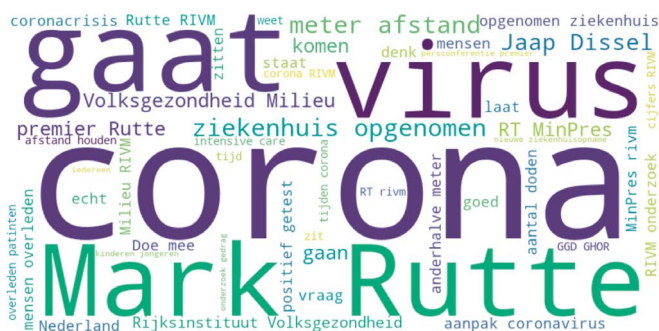
Netwerk

We werken ook aan een kennisnetwerk rondom onderzoek naar gedrag en de coronamaatregelen. Zo maken we plannen voor verschillende webinars. Wilt u deel uitmaken van dit netwerk, stuur dan een mail aan coronagedragsunit@rivm.nl. We houden u dan op de hoogte van onze activiteiten.

Social media analyse

Samen met het Meertens instituut, Universiteit Leiden en het Radboud UMC verkennen we welke mogelijkheden de analyse van social media biedt om verdiepend onderzoek te doen. Zo wordt gezocht naar argumenten vóór en tegen bepaalde maatregelen, zoals het gebruik van mondkapjes. Uit een eerste analyse van Twitterberichten van februari tot mei 2020 komende de volgende opvallende zaken:

In vergelijking met andere perioden is de algemene positiviteit in de coronatijd, ruwweg gehalveerd. De inhoud van positieve berichten is meer op hoop en toekomst gericht ("ik hoop dat het snel beter gaat") dan het normale ("het gaat best goed").

De algemene negativiteit is ongeveer even groot als in andere perioden, maar we zien binnen de negatieve berichten een inhoudelijke verschuiving naar uitingen van angst en referenties naar de dood.

De aandacht ging in februari uit naar andere landen en naar de nieuwe hygiënemaatregelen. In maart werden Nederland, thuisblijven en ziekenhuisopnamen de hoofdonderwerpen. In april verschoof de aandacht naar de politiek en de effectiviteit van maatregelen.

Er wordt veel gerefereerd naar nieuwsberichten, talkshows en persconferenties van het kabinet; dat laatste is ongewoon.

De tweets over mondkapjes waren in maart/april overwegend negatief: 80,8%. De maatregel van verplicht mondkapjes in het OV was toen nog niet afgekondigd. Hoe de opinie over mondkapjes op de sociale media zich ontwikkelt nu bekend is dat mondkapjes in het OV verplicht worden, verkennen we de komende tijd.

Dit is een uitgave van:

Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu

Periodiek zullen we een update publiceren.

Voor vragen of suggesties kunt u mailen naar: coronagedragsunit@rivm.nl.

Postbus 1 | 3720 BA Bilthoven
www.rivm.nl

De zorg voor morgen begint vandaag